Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/3180

2025 6 4

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Bendro 2024 m. apyvartoje buvusių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus paskelbimas ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo reikmėms

(C/2025/3180)

1. Įvadas

2015 m. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2015/1814 ([1]) (RSR sprendimas), kuriuo Direktyva 2003/87/EB ([2]) (ATLPS direktyva) sukurtoje ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ES ATLPS) sukuriamas rinkos stabilumo rezervas (RSR arba rezervas). RSR veikia nuo 2019 m. Jo tikslas yra užtikrinti, kad ES anglies dioksido rinkoje nesusidarytų struktūrinis apyvartinių taršos leidimų perteklius ir nekiltų su juo susijusi rizika, kad ES ATLPS nebesiųs signalo investuotojams, kurio reikia ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslui pasiekti. RSR taip pat siekiama padaryti ES ATLPS atsparesnę pasiūlos ir paklausos disbalansui, kad ES anglies dioksido rinka galėtų veikti sklandžiai.

Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 4 dalį Komisija kiekvienais metais paskelbia bendrą praėjusiais metais apyvartoje buvusių apyvartinių taršos leidimų skaičių. Šis skaičius nulemia RSR veikimą, t. y. ar ATL pašalinami iš aukcionuose parduodamo kiekio ir perkeliami į rezervą, ar paimami iš rezervo ir parduodami aukcionuose. Taigi kasmetinis bendro apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus skelbimas yra svarbus RSR ir ES ATLPS aspektas.

2024 m. birželio 3 d. Komisija paskelbė, kad 2023 m. apyvartoje iš viso buvo 1 111 736 535 ATL ([3]). Todėl nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. iki 2025 m. rugpjūčio 31 d. į rezervą turėjo būti perkelti 266 816 768 ATL. 2024 m. sausio 1 d. iš viso 381 744 844 rezerve buvę ATL pripažinti negaliojančiais.

Šiuo komunikatu devintą kartą skelbiamas bendras apyvartoje esančių (t. y. 2024 m. buvusių) ATL skaičius. Jame išsamiai išdėstoma, kaip atlikti skaičiavimai, ir nurodomas ATL, kurie bus perkelti į rezervą nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. iki 2026 m. rugpjūčio 31 d., skaičius. Taip pat nurodoma, kiek rezerve buvusių ATL pripažinti negaliojančiais 2025 m. sausio 1 d.

2. Rinkos stabilumo rezervo veikimas

RSR pradeda veikti automatiškai, kai tik bendras apyvartoje esančių ATL skaičius nebepatenka į nustatytą intervalą. Jei bendras apyvartoje esančių ATL skaičius viršija 833 mln. ribą, ATL atimami iš aukcionuose parduodamų ATL kiekio ir perkeliami į rezervą. Nustatyta, kad į rezervą perkeliama procentinė dalis yra 24 % bendro apyvartoje esančių ATL skaičiaus, kai šis skaičius viršija 1 096 mln. Kai bendras apyvartoje esančių ATL skaičius yra nuo 833 mln. iki 1 096 mln., į rezervą perkeliama dalis yra skirtumas tarp bendro apyvartoje esančių ATL skaičiaus ir 833 mln. Jei bendras apyvartoje esančių ATL skaičius yra mažesnis už 400 mln., 100 mln. ATL paimama iš rezervo ir parduodama aukcionuose. ATL perkeliami į rezervą arba iš jo paimami per 12 mėnesių. Nuo 2023 m. rinkos stabilumo rezerve kiekvienų metų sausio 1 d. esantys ATL, kurių skaičius viršija 400 mln. ribą, tampa nebegaliojantys.

Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 5 dalį ir remiantis šiuo komunikatu, per dvylikos mėnesių laikotarpį, prasidedantį 2025 m. rugsėjo 1 d., į rezervą bus perkelta 24 % bendro 2024 m. gruodžio 31 d. apyvartoje buvusių ATL skaičiaus arba ATL skaičius, lygus skirtumui tarp bendro apyvartoje esančių ATL skaičiaus ir 833 mln. Atitinkamas ATL kiekis bus išskaičiuotas iš parduoti aukcionuose skirtų ES valstybių narių ir trijų Europos ekonominės erdvės narėmis esančių Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių (Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos) ATL kiekių, taip pat iš Jungtinės Karalystės aukcionuose parduoti skirto ATL kiekio, susijusio su elektros energijos gamyba Šiaurės Airijoje. Šie apyvartiniai taršos leidimai bus išskaičiuoti atsižvelgiant į šalių atitinkamas aukcionuose parduodamų ATL dalis.

([1]) 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo bei kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB (OL L 264, 2015 10 9, p. 1).

([2]) 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

([3]) Komisijos komunikatas „Bendro 2023 m. apyvartoje buvusių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus paskelbimas ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos, sukurtos Direktyva 2003/87/EB, rinkos stabilumo rezervo reikmėms“ (OL C, C/2024/3415, 2024 6 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3415/oj).

Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 5 dalį, apskaičiuojant atitinkamas dalis RSR reikmėms, iki 2030 m. gruodžio 31 d. nėra atsižvelgiama į ATL, kurie ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje paskirstomi solidarumo ir ekonomikos augimo tikslais ([4]).

3. **Bendras apyvartoje esančių ATL skaičius**

Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 4 dalį, bendras apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius konkrečiais metais gaunamas iš sudėtinio apyvartinių taršos leidimų, suteiktų įrenginiams ir laivybos bendrovėms ir neperkeltų į rezervą laikotarpiu nuo 2008 m. sausio 1 d. iki tų konkrečių metų gruodžio 31 d. (įskaitant tuo laikotarpiu pagal Direktyvos 2003/87/EB 13 straipsnio 2 dalį ir per tą laikotarpį 2018 m. kovo 18 d. galiojančių apyvartinių taršos leidimų skaičių ir ES ATLPS įrenginių operatorių turimas teises naudoti tarptautinius kreditus), skaičiaus atėmus sudėtinį pagal ES ATLPS patvirtintų įrenginių ir laivybos bendrovių laikotarpiu nuo 2008 m. sausio 1 d. iki tų pačių metų gruodžio 31 d. išmestų teršalų tonų ir visų pagal Direktyvos 2003/87/EB 12 straipsnio 4 dalį panaikintų apyvartinių taršos leidimų skaičių.

Trumpai tariant, su RSR veikimu susijęs bendras apyvartoje esančių ATL skaičius yra apskaičiuojamas pagal atnaujintą formulę:

Bendras apyvartoje esančių ATL skaičius – pasiūla – paklausa

Abu skaičiavimo elementai išsamiai aprašyti šiame komunikate. Visi pagrindiniai skaičiai apžvelgiami lentelėje dokumento pabaigoje.

RSR sprendimo 1 straipsnio 4a dalyje nustatyta, kad nuo 2024 m. apskaičiuojant bendrą konkrečiais metais apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičių įtraukiamas sudėtinis apyvartinių taršos leidimų, suteiktų aviacijos sektoriui, skaičius ir sudėtinis pagal ES ATLPS patvirtintas aviacijos išmetamas teršalų kiekis tonomis, ir neįtraukiamas teršalų kiekis, išmetamas vykdant skrydžių maršrutus, kuriems taikomas kompensavimas, skaičiuojamas pagal Direktyvos 2003/87/EB 12 straipsnio 6 dalį nuo 2024 m. sausio 1 d. iki tų pačių konkrečių metų gruodžio 31 d.

Nuo 2024 m. sausio 1 d. į ES ATLPS įtraukiami vykdant jūrų transporto veiklą išmetami teršalai. Todėl apskaičiuojant 2024 m. bendrą apyvartoje buvusių ATL skaičių įtraukiamas apyvartinių taršos leidimų, suteiktų laivybos bendrovėms, skaičius ir laivybos bendrovių patikrintas išmestų teršalų kiekis nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. RSR sprendimo 1 straipsnio 4a dalies antroje pastraipoje nustatyta, kad *apskaičiuojant bendrą apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičių, pagal Direktyvos 2003/87/EB 3gb straipsnį panaikinti apyvartiniai taršos leidimai laikomi suteiktais*.

Pasiūla

ATL pasiūlą ES anglies dioksido rinkoje sudaro šie elementai:

— iš ES ATLPS 2 etapo (2008–2012 m.) perkelti ATL ([5]), kurių skaičius siekia **1 749 540 826** ([6]);

— nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. paskirstyti nemokami ATL ([7]), įskaitant iš naujiems rinkos dalyviams skirto rezervo (NER) paskirstytus ATL, t. y. **8 747 619 334** ATL ([8]);

([4]) Pagal Direktyvos 2003/87/EB 10 straipsnio 2 dalies b punktą.

([5]) ES ATLPS 2 etape (2008–2012 m.) išduoti ATL, kurių nebuvo atsisakyta siekiant padengti patikrintą išmestų teršalų kiekį arba kurie nebuvo panaikinti, buvo perkelti naudoti ES ATLPS 3 etapo (2013–2020 m.) pradžioje. Tie ATL buvo panaikinti ir tuo pačiu metu toks pat jų skaičius sukurtas 3 etape. Todėl šis skaičius atitinka tikslų ATL, buvusių apyvartoje ES ATLPS 3 etapo pradžioje, skaičių.

([6]) COM(2015) 576 – Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai „Veiksmų klimato srityje pažangos ataskaita, apimanti ataskaitą dėl anglies dioksido rinkos veikimo ir ataskaitą dėl Direktyvos 2009/31/EB dėl anglies dioksido geologinio saugojimo peržiūros“.

([7]) Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 4a dalį, įtraukiami nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. aviacijos sektoriui nemokamai suteikti ATL.

([8]) Nemokamai suteikti ATL grindžiami 2025 m. balandžio 1 d. iš Sąjungos registro gautais duomenimis, įskaitant Šveicarijos administruojamų orlaivių naudotojų ES ATLPS duomenis.

— ATL, parduoti aukcionuose nuo 2013 m. sausio 1 d ([9]). iki 2024 m. gruodžio 31 d ([10])., ir ATL, 2021–2024 m. panaudoti lankstumo reikmėms pagal Reglamento (ES) 2018/842 ([11]) (Pastangų pasidalijimo reglamentas) 6 straipsnį. Remiantis bendros aukciono platformos ir atitinkamų atskirų aukciono platformų aukcionų ataskaitomis ([12]), aukcionuose, įskaitant ankstyvuosius aukcionus, parduota **8 190 671 500** ATL. Prie šio skaičiaus pagal Pastangų pasidalijimo reglamento 6 straipsnio 2 dalyje nurodytą lankstumo priemonę ([13]) turi būti pridėta **28 855 152** ATL;

— ATL, pakeisti į pinigines lėšas programai „NER300“. Europos investicijų bankas iš viso į pinigines lėšas pakeitė **300 000 000** ATL;

— tarptautinių kreditų, kuriais pasinaudota nuo 2013 m. iki 2020 m. gruodžio 31 d. išmestų teršalų kiekiui kompensuoti, skaičius ([14]). Įrenginių išmestų teršalų kiekiui kompensuoti panaudota **497 248 017** tarptautinių kreditų ([15]);

— pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 4 dalį, į RSR perkelti ATL **į bendro apyvartoje esančių ATL skaičiaus apskaičiavimą nebeįtraukiami**.

Paklausa

ATL paklausą ES anglies dioksido rinkoje sudaro bendras patikrintas reikalavimus vykdančių subjektų išmestų teršalų kiekis nuo 2013 m. sausio 1 d ([16]). iki 2024 m. gruodžio 31 d ([17])., t. y. **18 365 179 314** tonų ([18]), ir **705 930** ATL, panaikintų per šį laikotarpį pagal ATLPS direktyvos 12 straipsnio 4 dalį.

Bendras apyvartoje esančių ATL skaičius

Remiantis tuo, kas išdėstyta pirmiau, bendras 2024 m. apyvartoje buvusių ATL skaičius yra **1 148 049 585**.

Rinkos stabilumo rezervo ATL

Po to, kai 2024 m. sausio 1 d. tam tikras skaičius ATL nustojo galioti, rezerve liko **400 000 000** ATL.

([9]) Šis skaičius apima ATL, parduotus per vadinamuosius ankstyvuosius aukcionus, t. y. ATL, kurie galiojo ES ATLPS 3 etapu (2013–2020 m.), tačiau buvo parduoti aukcionuose iki 2013 m. sausio 1 d.

([10]) Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 4a dalį ir atsižvelgiant į tai, kad nuo 2024 m. sausio 1 d. ES ATLPS taikoma jūrų transporto veiklai, įtraukiami aviacijos ir laivybos sektorių ATL, parduoti aukcionuose nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d.

([11]) 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 156, 2018 6 19, p. 26).

([12]) Aukcionų ataskaitos: Europos energijos birža (https://www.eex.com/en/market-data/market-data-hub/environmentals/eu-ets-auctions) ir Tarpžemyninė birža (https://www.ice.com/report/148).

([13]) Reglamentu (ES) 2018/842 sukurta vienkartinė lankstumo nuostata, pagal kurią valstybės narės 2021–2030 m. gali kolektyviai panaikinti ne daugiau kaip 100 mln. ES ATLPS apyvartinių taršos leidimų, kad galėtų įvykdyti savo išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslus pagal tą reglamentą. Lankstumo nuostata susijusi su valstybėmis narėmis, kurių tikslai gerokai viršija ES vidurkį ir jų ekonomiškai efektyvaus išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo potencialą, taip pat su valstybėmis narėmis, kurios 2013 m. pramonės įrenginiams nesuteikė jokių nemokamų ES ATLPS leidimų. Atitinkamos valstybės narės aukcione parduodamų ATL skaičius panaikinamas pagal ATLPS direktyvos 10 straipsnį. RSR reikmėms nustatant bendrą konkrečiais metais apyvartoje buvusių ATL skaičių, panaikinti ATL yra laikomi apyvartoje buvusiais ES ATLPS apyvartiniais taršos leidimais.

([14]) Nuo 2021 m. tarptautiniai kreditai negali būti naudojami kaip atitikties užtikrinimo priemonė.

([15]) Remiantis Sąjungos registro 2025 m. balandžio 1 d. išrašu. Čia nurodyti tik tarptautiniai kreditai, iškeisti į ES apyvartinius taršos leidimus ES ATLPS 3 etape (2013–2020 m.). Maždaug 1,1 mlrd. tarptautinių kreditų, kurie galėjo būti tiesiogiai naudojami kaip atitikties užtikrinimo priemonė ES ATLPS 2 etape (2008–2012 m.), įtraukti į ATL, perkeltų iš 2 etapo, skaičių.

([16]) Dėl patikrinto išmestų teršalų kiekio 2008–2012 m. laikotarpiu (2 etapu) žr. 5 išnašą.

([17]) Pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 4a dalį ir atsižvelgiant į tai, kad nuo 2024 m. sausio 1 d. ES ATLPS taikoma jūrų transporto veiklai, įtraukiamas aviacijos ir laivybos sektorių patikrintas išmestų teršalų kiekis nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d.

([18]) Bendras patikrintas išmestų teršalų kiekis grindžiamas 2025 m. balandžio 1 d. iš Sąjungos registro gautais duomenimis ir iš Šveicarijos ATLPS registro gautais duomenimis apie Šveicarijos administruojamų orlaivių naudotojų ES ATLPS išmetamuosius teršalus. Jį apskaičiuojant įtrauktas patikrintas išmestų teršalų kiekis, apie kurį pranešta iki 2025 m. kovo 31 d., t. y. iki ES ATLPS ataskaitų teikimo termino. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, apie kurį pranešta po tos datos, į sumą neįskaičiuotas.

Atsižvelgiant į pastarųjų metų komunikatus dėl bendro apyvartoje esančių ATL skaičiaus, į rezervą perkelti tokie ATL kiekiai:

— **181 567 159** ATL nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. rugpjūčio 31 d ([19]).;

— **88 938 927** ATL nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d ([20])..

2024 m. gruodžio 31 d. RSR buvo **670 506 086** ATL. 2025 m. sausio 1 d. **270 506 086** iš šių ATL pripažinti negaliojančiais pagal RSR sprendimo 1 straipsnio 5a dalį. Rezerve yra likę **400 000 000** ATL.

4. **Išvada**

Pagal RSR sprendimą per 12 mėnesių nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. iki 2026 m. rugpjūčio 31 d. į rezervą bus perkelta iš viso **275 531 900** ATL.

Kitais metais paskelbsimas bendras apyvartoje esančių ATL skaičius nulems RSR veikimą nuo 2026 m. rugsėjo mėn. iki 2027 m. rugpjūčio mėn.

Apžvalga

Pasiūla	
a) Iš 2 etapo (2008–2012 m.) perkelti ATL	1 749 540 826
b) Nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. nemokamai paskirstyti ATL, be kita ko, iš naujiems rinkos dalyviams skirto rezervo	8 747 619 334
c) Nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. aukcionuose, įskaitant ankstyvuosius aukcionus, parduoti ATL	8 190 671 500
d) ATL, 2021–2024 m. panaudoti lankstumo reikmėms pagal Reglamento (ES) 2018/842 6 straipsnį	28 855 152
e) Į pinigines lėšas programai „NER300“ pakeisti ATL	300 000 000
f) Tarptautinių kreditų, kuriais pasinaudota nuo 2013 m. iki 2020 m. gruodžio 31 d. išmestų teršalų kiekiui kompensuoti, skaičius	497 248 017
Iš viso (pasiūla)	19 513 934 829
Paklausa	
a) Patikrintas nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. išmestų teršalų kiekis (tonomis) pagal ES ATLPS	18 365 179 314
b) Iki 2024 m. gruodžio 31 d. pagal Direktyvos 2003/87/EB 12 straipsnio 4 dalį panaikinti ATL	705 930
Iš viso (paklausa)	18 365 885 244
Bendras apyvartoje esančių ATL skaičius	1 148 049 585

([19]) Komisijos komunikatas „Bendro 2022 m. apyvartoje buvusių apyvartinių taršos leidimų skaičiaus paskelbimas ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo reikmėms“ (OL C 172, 2023 5 15, p. 1). Kaip nurodyta šio komunikato 4 punkte, nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. iki 2024 m. rugpjūčio 31 d. į RSR būtų perkelti 272 350 737 ATL. Su laikotarpiu nuo 2024 m. sausio 1 d. iki rugpjūčio 31 d. susijęs kiekis yra 181 567 159 ATL.

([20]) C/2024/3415, kaip nurodyta 3 išnašoje. Kaip nurodyta šio komunikato 4 punkte, nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. iki 2025 m. rugpjūčio 31 d. į RSR būtų perkelti 266 816 768 ATL. Kiekis, susijęs su laikotarpiu nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. iki gruodžio 31 d., buvo 88 938 927 ATL.